

POSUDEK

na rigorózní práci Jiřího Kvasničky

Obraz Japonska v české společnosti 2. poloviny 19. století. FFUK Praha 2008, 149 stran (120 stran textu + přílohy)

Rigorózní práce Jiřího Kvasničky vychází z jeho přepracované a upravené diplomové práce, kterou úspěšně a s výborným výsledkem obhájil na USD FFUK v lednu 2008. Autor v ní zúročil svůj dlouhodobý zájem o japonskou tematiku, přičemž navázal na badatelské aktivity Semináře obecných a komparativních dějin Ústavu světových dějin FF UK, jež se v komparativním pohledu dlouhodobě a koncepčně zaměřují na problematiku vnímání „jinakosti“, konstruování „obrazu jiného“ či „hranic a identit“, jejichž existence vždy vycházela a vychází z dichotomie „Našeho“ a „Jejich“.

Jiří Kvasnička, poučen znalostí této problematiky, se rozhodl skloubit vědomosti, jichž nabyl studiem historie v rámci SOKD USD, se svým individuálním a dlouhodobým zájmem o Japonsko a jeho realie, což jej vcelku logicky přivedlo k otázce, jak se v době, kdy se Japonsko začalo „otevřít“ světu, konstruoval obraz této země a jejích obyvatel v českém prostředí. Jako pramen k poznání dobového diskursu použil tehdejší české učební texty (učebnice zeměpisu), relevantní česká encyklopedická hesla a výběrově i českou žurnalistickou i novinovou publicistiku. Metodologicky přitom kromě výše uvedeného vycházel především z aplikace uznávaného teoretického konceptu „orientalismu“ Edwarda Saida.

Svou práci si J. Kvasnička rozvrhl do pěti základních částí. V klasickém úvodu představuje zkoumanou tematiku věcně i z hlediska svého metodického postupu, formuluje základní otázky a představuje prameny, s nimiž pracuje. Na úvod navazuje shrnující pojednání *Poznání Japonska do poloviny 19. století*. Vlastní těžiště práce pak spočívá ve třetím a čtvrtém oddíle. Zatímco ve třetí kapitole, jejíž součástí je i komparace obrazu Japonska a Číny a vymezení hlavních tematických kontur zmíněného obrazu, věnoval autor pozornost učebnicovému diskursu, zaměřil se ve čtvrté části v duchu saidovského orientalismu jednak na poznání slovníkového diskursu (*Japonsko Orientem?*) a následně i diskursu novinového, a to zejména na příkladu proměny dosavadního stereotypu v obraze Japonska a Japonců v době čínsko-japonské a rusko-japonské války. V závěrečné části pak J. Kvasnička shrnul výsledky svého bádání, což doplnil relevantními přílohami (obrazovým doprovodem, epigramy, soupisem pramenů a literatury).

Rigorózní práce Jiřího Kvasničky je postavena především na studiu pramenů, a to svého druhu pramenů specifických, totiž na studiu excelentních „míst paměti“ (Pierre Nora), z nichž můžeme vcelku věrně rekonstruovat „obraz jiného“ se všemi jeho (hetero)stereotypy. Jde tedy o jakousi průzkumnou sondu do historického povědomí a utváření dobového veřejného mínění. A v tomto směru odvedl autor kus poctivé práce. Za zvlášť cenné považuji jím zjištěné rozdíly v konstruování obrazů Japonska a Číny (*Obraz lidu*, str. 74), za mimořádně inspirativní pak zdařilou aplikaci Gulickovy dichotomie orientální-okcidentální (str. 82) na český slovníkový diskurs ve druhé polovině 19. století (str. 82n). A pominout nelze ani pozoruhodný příklad „přemalování obrazu“ Japonců v době rusko-japonské války v duchu archetypu Orientálce, který byl v českých (evropských) očích v té době již víceméně tradičně vyhrazen především Číňanům, jak se autorovi podařilo prokázat analýzou dobové publicistiky (str. 102n).

Rigorózní práci Jiřího Kvasničky hodnotím velmi pozitivně. Považuji ji za metodologicky velmi zdařilou a promyšlenou analýzu „jinakosti“, respektive proměňujícího

se „obrazu druhého“. V tomto ohledu je jeho autorský počín nejen přesvědčivý, ale i příkladně inspirující. Nepochybuji, že v budoucnu se bude k řadě dílčích otázek, s nimiž byl při zpracovávání své rigorózní práce druhotně konfrontován, podrobněji vracet. Svou zasvěcenost a kompetentnost v tomto směru již zjevně prokázal.

Na základě posouzení textu Jiřího Kvasničky jsem přesvědčen, že předkládaná práce svým vymezením, prací s prameny, náročností, obsahovými náležitostmi, formálním členěním i celkovým zpracováním nepochybně splňuje, ba překračuje nároky kladené na vypracování práce rigorózní. Doporučuji ji proto jakožto práci náležitou postoupit k rigorózní obhajobě a zkoušce.

V Praze 18. listopadu 2008

PhDr. Karel Kubiš, Csc.